

ALFÖLD

A VIDÉKI SZINPADMŰVÉSZETRŐL

Nem szabad a nemzetnek mindent egy városra föltenni. A nagy magyar Alföldnek legalább két metropolisra szüksége van. Szegednek és Debrecennek nagy várossá tétele nemzeti érdek.

Klebensberg

Jacques Copeau, a modern francia színjáték megteremtője pár évvel ezelőtt elhagyta Párisot, otthagya sikereiben gazdag színházát a *Théâtre du Vieux Codombier-t*, fiatal színinövendékekből társulatot szervezett és elvonult velük vidékre; egy kis burgundi városkába. Itt csöndben és magányban tanította őket két esztendőn át és csak azután lépett újra a közönség elé. De nem a párisi közönség elé. Párisot messze elkerülte. A vidéket utazta be, majd Svájcban, Belgiumban járt városról-városra, jelenleg Angliában vendégszerepel. Minden évben pár hónapra megszakítja körútját, ilyenkor visszatér a burgundi városkába és tanítványaival dolgozik, kísérletezik tovább, hogy új eredményekkel indulhasson újtárra megint.

Mikor Copeau-t megkérdezték, miért hagyta ott Párisot, megmagyarázta, hogy a vidék sokkal alkalmasabb a kísérletezésre, mint a főváros. A gyökeres szakítás a párisi színházak üzleti szempontjaival és megszokott módszereivel hamarosan érezte üdvös hatását. A vidéki elszigeteltségben a színészek könnyen egymáshoz hangolódtak és a néppel való közvetlen érintkezés meglepően új színekkel gazdagította a hanghordozást, az arcjátékot és a mozdulatnyelvet. Ennek az egységessé vált, folytonosan kísérletező, lelkes és meggyőződéses színészcsapatnak sikerült is megteremtenie a francia színjátéknak azt a formáját, amelyben a görög színház és a középkori misztériumok vallásos szelleme éled újra.

Az új játéktípus kialakítása a magyar szinpadművészetnek is égetően sürgős föladata. Csakhogy a fővárosi magánshínházak nem vállalják a kísérletezés kockázatát, a *Nemzeti Színháznak* pedig más hivatása van. Igen sok szempontból ajánlatos tehát, hogy Copeau példáját követve a stíluskeresés fáradtságos munkája vidéken induljon meg. De vajjon alkalmas terep-e a magyar vidék a kísérletezésre? Ami sikerült a francia vidéken, sikerülhet-e nálunk is?

*

Ezek a kérdések már régen foglalkoztattak és épen ezért örömmel vállaltam Shaw *Szent Johannájának* rendezését a szegedi *Városi Színházban*. Munkámhoz azzal az eltökélt szándékkal fogtam, hogy szerény tehetségemhez mérten megkockáztatok néhány lépést egy korszerűbb magyar szinpadí játéktípus felé. Elhatározásomat most is az a meggyőződés támogatja, hogy ez a stílus nem lehet az orosz, a francia, a német vagy más speciális külföldi játéktípus utánzata, de viszont nem lehet külsőséges, romantikus és helyi értékű stílus sem. A legfontosabb föladat a magyar szinpad kizárólagos jellemvonásainak fölismerése és a magyar színész egyéni kifejezésnyelvének megformálása. A külföldi irányok és eredmények alkalmazása csakis eszköz lehet e cél érdekében. De ugyanilyen eszköz a naturalista és a stilizált színjátékkal való szembehelyezkedés is. A színész ne másolja a mindennapi élet formáit, mint a naturalista színész, ne változzék át se mozgó színfolttá, se zenekari hangszerré, mint a stilizáló színész, hanem maradjon meg az őszinte és áhítatos szinpadí játék keretei között, mert ez egybesűríti a többi művészet és az élet elemeit, noha megjelenési formájában különbözik tőlük. Az első lépést e fölfokozott intenzitású, szintetikus szinpadí játék felé kell megtenni.

Az első lépés megtételére rendelkezésemre állott körülbelül két hét. Ezalatt a két hét alatt meggyőződtem arról, hogy itt is el lehetne érni azt az eredményt, amit Copeau elért a burgundi városkában, mert a magyar vidék igenis alkalmas a kísérletezésre, sőt bizonyos tekintetben alkalmasabb a fővárosnál.

Alkalmasabb mindenekelőtt azért, mert a vidéki színész általában sokoldalúbb a fővárosinál. A színészeti föladatok vidéken nincsenek olyan élesen különválasztva szerepkör és műfaj szerint, mint a fővárosban, a műsor ugyanis fölöleli az összes műfajokat és így gyakran megtörténik, hogy énekes színész drámában játszik vagy drámai színész énekes darabban. Ez a körülmény igen előnyös az új játéktípus szempontjából, hiszen a modern korszerű színjátéknak épen úgy egyesítenie kell magában a költészetet, a muzsikát, a táncot stb., mint ahogy a *commedia dell' arte*, a görög tragédia vagy a japán színjáték egyesítette.

Alkalmasabb azért is, mert a vidéki szintársulat szelleme nincs annyira megcsontosodva, mint a fővárosi társulatoké. A vidéki szintársulat könnyen hajlítható, alakítható és fejleszthető, ha határozott művészi elvek alapján meggyőződéses és hozzáértő vezetők irányítják. Itt Szegeden például a színészek állandóan figyelhetik a tanyai magyarok életét, elleshetik a nép kifejezőmódjának törvényeit és ebben a szellemben alkothatják meg mozdulatnyelvüket és beszédstílusukat.

Alkalmasabb végül azért, mert a kísérletezés itt nem jár annyi kockázattal, mint az „en suite“ rendszert követő fővárosi magánszínházaknál. Budapesten bukásnak számít, ha egy színdarabot tíz-tizenöt-ször játszanak, vidéken ez óriási siker. Ennek arányában az anyagi befektetés is jóval kevesebb és így a kockázat is kisebb. A takarékoság elve már önmagában indokoltá teszi a kísérletezést és annak az új színpadi stílusnak keresését, amely a korszerű színjáték alaptörvényének értelmében a legegyszerűbb eszközökkel a legnagyobb hatást váltja ki.

*

Csakhogy a vidéki színházak helyett, hogy új utakat keresnének, a budapesti színházakat követik jóban, rosszban egyaránt. Ez a vak utánzás a vidéki színpadművészet rákfenéje. A műsor a pesti színházak pénztári jelentése után igazodik, nem az a fontos, hogy a darab értékes-e vagy értéktelen, hanem, hogy hány-szor játszották Budapesten. Ez a módszer már sok vidéki bukást eredményezett, de azért a színigazgatók nem hajlandók más szempontból összeállítani műsorukat és a világot se mutatnának be új, előadatlan darabokat. Pedig meggyőződésem szerint ez kötelessége lenne minden vidéki színháznak. A rendezésben szintén Budapest az irányadó. A színházi ügynökségek a darabbal együtt rendszerint elküldik a fővárosi rajzos rendezőpéldányt is, ennek segítségével azután a legtöbb vidéki rendező a lehetőséghez képest le is másolja a budapesti előadást. Ez az eljárás csirájában öli meg a művészi alkotás és az előrehaladás lehetőségét. Nem tudom megérteni, hogy a vidéki színházak miért nem függetlenítik magukat a fővárostól és miért nem vállalják a stíluskeresés és a formaújítás fáradságos, de minden szempontból szükséges és hasznos munkáját. Talán attól félnek, hogy a megszokottól való eltérés csak kudarcot eredményezhet? A *Szent Johanna* sikere ennek ellenkezőjét bizonyította. És éppen ezért ma már meggyőződéssel állíthatom, hogy a vidéki színházak számára a megszokottól való eltérés az egyetlen helyes és célravezető út.

(Szeged)

Hont Ferenc

AZ EGYETEMI GONDOLAT SORSA

Kleblsberg Kunó gróf vezércikkéből (Pesti Napló 1928. nov. 18.) vesszük át az alábbi sorokat.

Szeged város egyetemének építéséhez hét és fél millió pengővel járult hozzá. A nagy alföldi városnak ezt a monumentális áldozatkészségét Zala György *Megadjuk* című domborműve fogja megörökíteni. De a szegedi templomtér nemcsak a magyar tervszerűségnek és együttműködési készségnek lesz szimbóluma, hanem az *egyetemi gondolat* egyik diadalának is.

Mert ne felejtjük el, hogy a magyar egyetemi gondolatnak erős közhangulattal szemben még keservesen küzdenie kell és diadaláig még több olyan sikerre lesz szüksége, mint amilyen a szegedi Templom-tér.

Mi ennek az oka?

Ezt csak történetileg lehet megérteni. A múlt század utolsó és e század első évtizedében a budapesti egyetem egyes karai elég sivár képet mutattak. A hallgatók ezrei iratkoztak be, akiknek tíz százaléka sem járt az előadásokra. Nem egy tanár könyvének pusztá felolvasására szorítkozott, a növendékek pedig rendetlenkedtek és gúmyolódtak. Tanár és tanítvány között óriási szakadék tátongott, a professzor hallgatóit nem ismerte, de nem is ismerhette, velük csak a vizsgaszatnál találkozott és így maga a vizsga szerencsejátékká vált. Pedagógiai szanatóriumokban kompendiumokat magoltak a jelöltek. Az egyetem abban a szomorú időben diplomagyár benyomását tette, amelyben vizsgaiparszerű üzem folyt. Ezt a sivár képet hozták el magukkal az egyetemről azok, akik negyven- és ötvenévesek, akiknek a véleménye tehát a politikában és a közvéleményben ma uralkodó és irányadó. Hogy a helyzet azóta gyökeresen megjavult, arról az idősebb generáció nem igen vett tudomást. A legtöbb ember bizony még ma is úgy képzei el magának az egyetemet, mint egy mamutintézményt, amelynek fentartása csak akkor indokolt, ha tizezernél több a hallgatója, helyesebben vizsgálója, akiknek nem is érdemes oda eljárni, mert ott nagyarányú időlopás és időpazarlás folyik. Feledik, hogy az az állapot, melyet két, három évtized előtt ők láttak, korántsem egészséges, normális egyetemi kép, hanem az intézmény elfajulása, aminek oka a harmadik és negyedik egyetem késedelmes felállítása volt. Ám most ne keressük az okokat, csak vegyük magát a tényt a negyven- és ötvenéveseknek kedvezőtlen és torz képük van az egyetemről és ezért roppant nehéz megérteni velük, hogy az 1000–2000 hallgatóval bíró kis egyetem hasonlíthatatlanul nagyobb tanítási eredményt tud felmutatni, mint az az elefantiázisban megbetegedett intézmény, aminő korábban a budapesti egyetem volt.

*

Ezzel a rettenetes egyetemellenes hangulattal küszködik ma az egyetemi gondolat.

Ebben a kultúránkra végzettszerű harcban az első nagy diadalokat a klinikák vívták ki. Debrecenben a Nagyerdőn pár évvel ezelőtt elkészültek a klinikák. Akkoriban a kávéházak márványasztalánál, a kaszinók bőrkarosszékeiben sok kritikai megjegyzés hangzott el. Ilyen bírálat után valaki hazament és egyszerre csak érezte, hogy oldalában valami nyilalt. Dolgos ember volt, többször kimerült s ilyenkor megszokta, hogy bevett egy aszpirint, azután az éj folyamán jobban lett. Ez alkalommal is bevette aszpirinjét, de a megszokott hatás ezúttal elmaradt, az éjszaka nyugtalan lett, reggel kimerülten ébredt ágyában, a háziorvosért kellett küldeni. Az orvos a ház régi barátja volt, derűs, víg ember, aki széles gesztussal azt szokta mondani: „Hipochonder vagy, barátom, és olyan egészséges, mint a makk, de egy kicsit kifáradtál, pár hétre ki kell fogni“. Megtapintotta a fájós oldalt és ezúttal elgondolkozott. „Csak nincs valami komoly bajom?“ kérdezte a páciens borús arccal. „Nem, – volt a válasz, – de talán jó lesz mégis, ha X. Y. professzor is megnézi az oldaladat. Tudod, több szem mégis csak többet lát, a röntgen pedig még többet. Szerencsére e napokban érkezett meg az orvosi kar röntgenintézetének új készüléke, az emberi belsőnek tiszta képét adja, a sebész egész biztosra megy, nagy pénzébe is került az államnak, támadták is érte a kultuszminisztert a felsőház folyosóján, de különben te is tegnap a kávéházban“. A páciensnek lassan kezdett derengeni, hogy a házi orvosa által megnevezett professzor éppen a sebésztanár. „Szent Isten, hát vágni kell?“ – volt az aggodalmas kérdés. A sebész hívása még korántsem jelent operációt, a modern sebészet rendkívül konzervatív, késhez csak komoly szükségben nyúl. „Majd meglátjuk ... Szerencsére csak az imént szerelték fel sebészeti klinikánkat, amelynek operálóterme modernebb, mint a legdrágább bécsi szanatóriumé, no meg X. Y. professzor bátran felveheti a versenyt a legkiválóbb német sebészekkel is“. A beteg így lassanként megbarátkozott az operáció gondolatával, csak parányi darabkát vágtak ki belőle, de ha csak pár órát késnek, biztos lett volna a halál. Nén is szidta többet a klinikát. Ilyen megtért kritikus sok van az egyetemi városokban, ma ők az egyetemi gondolatnak lelelkesebb képviselői, akiket Saulusból a lanzetta vagy az injekció Paulussá térített. Mert ha az életről van szó, akkor egyszerre megszűnik a frázisok hatalma. Ezért mondtam, hogy a magyar egyetemi gondolat első nagy diadalát a vidéki klinikák vívták ki.

A világháború megmutatta a modern természettudományok óriási fontosságát, egész Európa férfinépszerűsége kapott akkor szemléltető oktatást arról, mit jelent a mérges gázok kémiája, mit az aerodinamika, meg a ballasztika, ami vérpatakok omlását jelentette, de prózai nyelven semmi más, mint alkalmazott természettudomány. Azután a belgyógyászat is újjászületett a biokémia jegyében, rájöttek, hogy betegségeink egy része semmi más, mint a testben valami vegyi folyamat. Elvéve a nagybirtok egy-egy képviselője ki-kiszól az egyetemek ellen, pedig Németországban az agrokémiai és agrobiológiai laboratóriumok akarják megvívni a harcot a német mezőgazdaságot sorvasztó kedvezőtlen konjunktúra ellen. *Biokémia* és *agrobiológia* – milyen furcsa szavak, amelyek értelmét is minálunk mintha bizonyos homály fődne. Örökléstan! Hát megint valami újat akarnak nálunk meghonosítani? Csak nem akarják lombikban kifőzni azt, hogy nagyapámtól milyen tulajdonságokat örököltem? Ilyen kritikára el lehetünk készülve, pedig, hogy a mag az egyes növénygenerációk után nemesebb legyen, vagy hogy a tyúk többet tojjon, az effélét is azon a bolond külföldön mintha örökléstanak hívnák. Hát bizony, egy szó annyi, mint száz, a természettudományok az utolsó negyedszázadban előretörték.

A szegedi egyetem professzorai is megértették az új idők intő szavát: Megalkották más kitűnő szakemberek bevonásával az *Alföldkutató Bizottságot* és elmélyedtek azokba a természettudományi problémákba, amelyeket az Alföld talaja, klímája, növényi és állatvilága vet fel. Értékes munkásságuk eredményét most kezdjük kiadni. Könyveik és füzetek eljutnak majd az Alföld könyvtáraiba és a tanítók az eredményeket népszerűsítik a falvakban és a tanyákon. Végre valahára az Alföldnek meg kell ismernie saját nagy problémáit.

A kiegyezés korának az volt a baja, hogy a súlyt a központra és a perileíriákra, Budapestre és a nemzetiségi övre vetette. Ami e kettő közé esett, – az Alföld és a Dunántúl – azt meglehetősen elhanyagolták. Most öntudatos ellentétben ezzel a politikával megadjuk az Alföldnek a maga saját kultúráját. Azelőtt divat volt az Alföldet elmaradottságáért lesajnálni, ma a lesajnálók emlékéért számonkérjük, miért hagyták az Alföldet sajnálatraméltó állapotban. A debreceni nagyerdő klinikáin és a szegedi Templomtér laboratóriumaiban megindul a munka, folyik a nagy küzdelem az Alföld sajátos problémáinak megoldásáért. A szellem azután sugárzik ki tovább a tanyasi iskolák révén az egész Tisza mellékére. A klinikák nyerték a magyar egyetemi gondolat első csatáit, a másodikat a természettudományi laboratóriumok fogják megnyerni.

Ezekben a kérdésekben van a magyarázata annak, hogy miért áldoz Debrecen és Szeged egyetemeiért és miért dereng az alföldi tanyás agyában a tudás jelentőségének felismerése.

A ZENEKULTURA DECENTRALIZÁCIÓJA

A sokat emlegetett decentralizáció és a vidék kultúrájának emelése érdekében jelentős lépés az a *Javaslati felirat*, amelyet – Aigner Károly főispán kezdeményezésére, – a szegedi kulturális élet vezetői intéztek Klebelsberg Kunó gróf kultuszminiszterhez. A feliratot, amely a magyar vidék zenekultúrájának sok

hiányára mutat rá, az alábbiakban közöljük.

E városnak polgárai örömmel szemléljük azt a lázas alkotómunkát, amely körünkben folyik és amely a kultuszminiszter eszméjét „Nagy-Szeged“-nek, – mint a szintiszta magyar területen létesülő kulturális centrumnak kiépítését szolgálja. Az erdélyi egyetem elhelyezésével nemcsak a magyar tudományos életnek létesült itt erős vára, nemcsak a Királyhágón túli magyar értelmiség egy tekintélyes része települt itt meg, hanem ezzel együtt rohamosan megnövekedtek azok az igények is, amelyek egy eleven kulturváros ismertető jegyei közé tartoznak. A művészetek ápolása, a pezsgő művészeti élet épp oly fokmérője a művelődésnek, mint a tudományok virágzása. E kettő kiegészíti egymást és hiányos maradna Szeged városnak a nagyszerű cél érdekében történő fejlesztése, ha a művészetek melegágyai hiányoznának.

Ezek között az irodalmi irányú törekvéseknek több folyóirat adja tanújelét (*Széphalom, Nyelvünk és Népiünk, Szegedi Szemle* stb.); a Szegedi Képzőművészeti Társulat újjáélesztése, az Alföldi Művészek Egyesülete a magyar képzőművészet egyik centrumává avatja e várost; ma már azonban úgyszólván közsükséglet és általános európai áramlat a művészetek egy másik ága; a zenei kultúra. Szeged városát zenei multja predestinálja, jelenje szinte kényszeríti, hogy; a magyar zeneművészetnek egyik legerősebb székhelyévé váljék. Zenei multja több mint 200 éves. Már 1723-ban volt városi zenekara, amelynek tagjai a *Muzsikusok Quartélyházá*-ban tanítottak is. 1836-ban létesült ebből a *Hangászati Oskola* részvényes alapon. Az árvíz előtt a Szegedi Dalárda egy csoportja megalakítja a Zenepártoló Egyesületet, amely fenntartja a Zenedét. Az árvíz után a Zenedét a város saját kezelésében éleszti újjá és a Szt.-Demeter templom baloldali szárnyépületében – a plébániával szemben – helyezi el, ahonnan a fogadalmi templom építése óta egy ideiglenes – e célra alkalmatlan – bérházba szorult. Reizner János *Szeged története* c. munkájában (III:317) a következő feljegyzés található: „Szeged város választott községe 1826-ban az akadémia áthelyezésének kérdését újra feleleveníttette és kijelentette, hogy ha a fennálló akadémiák valamelyikének Szegedre való áthelyezése reménytelenül szorgalmaztatnék, ez esetben a jogi akadémiát a város saját erejéből is kész felállítani. A tanács ezen határozatot azzal egészítette ki, hogy az akadémia részére emelendő új épületben egyúttal a tervezett zeneiskola, könyvtár és leányiskola is elhelyezendő“. A városnak a zeneélet és oktatás fejlesztésére irányuló erős törekvést mutatja, hogy 1908-ban elkészítette egy Zenepalota részletes terveit, és ennek helyéül Oroszlán uccai telkeket sajátított ki. Sajnos a kivitel éveken át húzódván, a világháború kitörése miatt nem válhatott valóra.

Az alföldi magyarságnak évszázados vágya a magyar zenekultúra fejlesztése, ezzel kapcsolatban Szeged városának negyedszázados megkezdett, de elintézetlen programja egy, a kor követelményeinek megfelelő Zenepalota építése, amelyet azonban a város saját erejéből megoldani nem képes. E nélkül pedig nemcsak a városi zeneiskola nem fejleszthető, hanem félt, hogy megfelelő helyiség, otthon hiányában a háború után lelkes lendülettel indult zenei élet is elakad, vagy visszafejlődik. A zeneiskola jelenlegi ideiglenes elhelyezésében nem maradhat, mert szűk szobái, utólag húzott vékony falai tanítás céljára teljesen alkalmatlanok. Az összes helyiségek állandóan foglaltak, így a tanszékek száma hely hiánya miatt sem szaporítható. Nincs az intézetnek egy megfelelő próbaterme, sem előadásai, sem hangversenyei számára terme, pedig még egyéb hely híján a Szegedi Filharmónikus Egyesület, Szegedi Dalárda, Szegedi Polgári Dalárda is kénytelenek itt, oly szűk helyre zsúfolva tartani próbáikat, ahol akusztikai megfigyelés teljesen lehetetlen. Az intézet kénytelen hangversenyeit idegen teremben tartani.

Egyáltalán nincs Szegeden nagyobb mérvű előadóterem, amelyben hangverseny, irodalmi és kultúr-előadás, vagy valamilyen nagyobb esemény a nap bármely szakában lejátszódhatnék. Pedig a zeneiskola, a Szegedi Filharmónikus Egyesület, hét dalegyesület, a helyi zeneművészek és zenetanárok, különféle egyéb tegeüstületek (Dugonics Társaság, „Mikes“ Irodalmi Társaság, Katholikus Kör, Mansz, Szt.-Vince Szeretetegyesület, Kath. Növédő, protestáns jótékony és kultúregyesületek) és még számos egyesület szükségletei kielégítésre várnak.

Egy modern Zenepalota építését elsősorban szükségessé teszi az egész Alföld elmaradt zenei kultúrája és a zeneiskola csonkasága. Hiányos az intézet, mert nem öleli fel a zene minden ágát, nem taníthat minden szükséges hangszert. A modern templomi igények kívánják az orgona-képzést, a zenekari élet fejlesztése pedig a fúvó hangszerek tanítását. Ma már három ifjúsági fúvós zenekar működik a városban: a Tűzoltó Gyermekezenekar, a Cserkész- és a Levente-zenekar; a tehetségesebb tanulóknak módot kellene nyújtani a továbbképzésre. Előbb-utóbb sor fog kerülni a városi zenekar felállítására, amely idővel helyből is nyerne kiegészülést. A szomszédos városok, sőt falvak is igen sok zenészt foglalkoztatnak, ezt az anyagot is mind tanultabbal, műveltebbel lehetne pótolni. Szegedre került a polgári-iskolai Tanárképző Intézet, amelynek zenei osztálya is van, sőt énektanítói oklevelet is ad. A zeneiskola kibővítésével és átszervezésével a Paedagogium zenei hatásköre is az iskolába lenne olvasható.

Ezek a röviden vázolt szükségletek ma már a közérdeklődés középpontjában vannak és a közóhajnak adunk kifejezést akkor, amidőn a kultuszminiszter elé járulunk azon kéréssel, hogy egyéb alkotásai mellett a zeneművészetnek is méltó otthont emeljen, egyúttal az eddigi zeneiskola kibővítését átszervezéssel lehetővé tegye. Mivel pedig erre hosszú időn belül a város nem képes, egyedüli megoldásnak az eddigi városi zeneiskola államosítása és városi hozzájárulással való fenntartása kínálkoznék.

A szegedi zenei élet és oktatás már régen nélkülöz egy, a magasabb igényeknek megfelelő otthont. Egy

ilyen nagyszabású zeneiskola keretében központosítható lenne minden zenetanítás és zenei ügy, vezetése. Így a vidéken nagyon elharapózott kontársággal és ferde dilettantizmussal szemben egyrészt szakavatott kezekbe és helyes útra terelhető a zenei élet iránya, másrészt egy reprezentáns épülettel, a magyar zenének, művészetnek egy méltó otthonával az itteni, még nagyszámú laikus közönségnek érdeklődése könnyebben felköltethető, koncentrálható és irányítható lenne. A tapasztalás már eddig is azt mutatja, hogy a környékbeli városok érdeklődése mind fokozottabban fordul Szeged felé zenei téren is, amelyen vezető szerepe a vidéki városok között elvitathatatlan. (Itt említjük meg, hogy az már csupán a technikai megoldás kérdése, hogy ebben az épületben a képzőművészetek is otthont, állandó kiállítási termet kaphassanak, ami eddig szintén hiányzik Szegednek.)

A magyar zeneművészet és népköltészet, amely a tiszta, nemes magyar lélek habitusát oly hűen adja vissza, már eddig is kivívta a művelt nemzetek elismerését. A magyarság őseréje, amely ma a szellemi küzdelmek és fejlődés terére koncentrálódik, még nagy és kiaknázatlan képességeket hord magában. Ez a lélek sokszor csak az egyszerű népdalban nyilatkozhatott meg, de hozzá méltó eredetit és értékeset fog termelni a zeneművészet egyéb területén is, ha a jövő fejlődés zsilipjei ilyenformán megnyitják és Dankó Pista városának magyarsága az ő megérintetlen lelkével közelebb férhet a zeneművészet forrásaihoz.

*

A memorandumot Aigner Károly, Somogyi Szilveszter, Várhelyi József, Pálffy József, Wimmer Fülöp, Pongrácz Albert, Hainiss Elemér, Menyhárh Gáspár, Szalay József, König Péter, Fichtner Sándor és Belle Ferenc írták alá.